

Депутат трибуната

Делушанг прибунаша
ДЪОНУМ КЫҢАЛБАТЫН УМНУБАППЫН

Ынтымабыллаах бичбардааччыларым, элчиги миниги Саха Республикатын Верховный Сэбиинигэр Депутатынан талмаахыттан ыла икки сылтан ордук нэм ааста. Он устатыгар аан дойдуга, Советскай Союзка, Россияда итиннэ биһиги республикабытыгар киһи собулуйон, ардыгар уолулуйон да курдун уларыткылар буолуоталаатылар. Үйэ агарын кариээ киһигэ аан дойдун биэр бичбарылаах кууһа буолбут социалистическай система үрүлүннэ. «Социализм», «коммунизм» диир тыллар практической туттулууттан теоретическылар, сорохтор үөбүс тылларга ку булутаары тымылаңнааһалар. Ситэ уонтан тахса сыл устата айан-тутан кэлбит Советскай Союз ады- бах хонук илнэргэр үө киһи собулуйунууһун историческай туйулаңтан киэр аныылына. Коммунистическай партия Россия Президиэ Б. Н. Ельцин ыйаарынан сабылына. Россияда ылоока киһирин диир ааттан букуулааһа, боростуой үлэбит дьонго ыар тымынаах кэрдиэс нэм кэлэ. Экономикада, үлэскарыга, политикада, патриотар сыһыаннарыгар свэргэ-майгыга, быһата, олох бары өйгөтүгэр таңнары барыа бүрүүкэстэ.

Дэс манайн балалынхныада республика олохтохторун, ордуу тым сирин дьонун олохторо, дьылдара төрөөбүт Сахабын сирэ, минн салаатата ханнаык хайысханы тутубай, туох тускуду торумнаан үлэлиириттэн тутулуктанар буолла. Саха Республика-тын Үрдүкү Сэбиэтэ, правительствота, народнай депутаттар үгүс үлэни тэрийэллэр, ытталлар дьэи атык көрүгүлээхтэрин.

Сүүрү тыйан суолталаах бөштүрүостарынан государственной суверенитеты ылаы уонна ону бөөрөттөн ийин, экономической тутулууга суох буолуусу дьулунуу буолаллар. Депутат буоларбынан, иччү тутуах бөштүрүостары быһаарымыга мий эмнэ активнайдык улааэстим. Эмнэн быһэртит курдук, Саха сирэ экономической государственной өртүөн тутулууга суох буолуохтарын туһунан өссө 1990 сыллаахха буолбут партия обкомун VI пленумугар этин биллэрин тутарбын. Ону оччолорго сөбүдээбэтэхтэра.

Саха Республикатын государственная уонна экономическая суверенитета Саха Республикатын Конституциянан, Федеративнай дуогабарынан уонна Российской Федерации уонна Саха Республикатын инни ардыларыгар түһөрөйдүбүт экономическай сөбүлэһинин махталына. Суверенитет көмөтүнэн билигин Саха сирэ КИТ хайа баарар государство, хайа баарар тас дойдукка кытта экономическай, культурнай сыбаань олохтуур кыахтаах. Оччо Саха сирин доруктара байхтарын дьылжаларын хаааһынанан буолулар, кыһаларга үчүгэй олоххо баркаты ситиһэргэ, көлүөнэлэр сайдалларыгар, үүнүүлөрүгэр маһанарга историческай кыах бардына.

Онон бу саха нуруутун дьылгатыгар уһулуччу суолталаах боппурус быһаарыллыытыгар активнайдык ыттан, быһыбардааччыларым, эһиги кнэхэ народнай депутат бодомунууйатын итэйдэргэһитигэр биирбит накаркытын толорууга үлэлэтим диин алыһабын.

Саха Республикатын Урдук Сэбиэтэ сокуону та-
һаарар урдук суут буолар. Урдук Сэбиэт би-
лигини састааба үлэлдир кэмнэр барыта 60-ча со-
куону ылына. Сокуон бырайыактарын ырытат оло-
рута, олору сессияларга дүүдэллээхтэрэ балачча

хүгээтэ сатаатим, Сэбиэтээр үлээрин, байни дьа-
ланы, салалтаны уонна цэтиирэрэн-бидээрэн
ийнин сыйынаары бичируустарыгар бастайан-
най комиссия председателин солдуулааччы быһылыт-
тан орудүк сэбиэттэр, олохтоох дьаалта уонна Үү-
дүкү Сэбиэт үлээлэригэр сыйыаннаах сокуоннар
уонна Республика Конституцуйтын бырайыактары
өсөрүүгэ үлээстим.

Урдугу Сэбэт иэһинии кэмэ иһиндэниин социальнай көмүскэһиигэ туһайыллыбыт ону таһыс республика сана статусун усулуобуйатыгар быһаарыонна салалта органныа үлэтир бэрэздэтири сүрүнүүр кэмэ сокуоннары ылынна. Ол эрэри сорох сокуоннар олоххо киириилэре бытаан, сорохтор олох да үлэлээбэттар. Бу ордук рынокна сөлүбөһөр законодательнай актыларга сыһааннаах. Маны таһынан Урдугу Сэбэт федеративнай дуогабарга бэлэтэммит бырайыактары уонна бөлөмүөнү-балары тоһору мааччылар сокуоннары өгөрүүтү бытаарда.

Народнай депутатка кандидат буолла сырытта-
хына, быыбардааччылар биер сүрүн наказырынан
1942 сыл атырдыах ыйын 6 күнүнээри партия обье-
мун биергүн Чуралчы оройуонун колхозтарын хоту-
балык булдулар куус өртүнэн көбөрүү түбүнүн уу-
раадын көтүрттөрөн, оройуон алохтоохторуун политиче-
скай өртүнэн реабилитациялааһын, кинилэри
материальнай уонна моральнай көмөнү оҕорторууну
сигини ээ. Бөлпүрөөс үгүс туруорсуу, кинирси
яанниттан толору, ситиһилээхтик быһаарылдыла.
Быстахтык ыллааха, республика бюджеттар көбө-
рүүтэ сылдыбыттарга көмөнү оҕоруута амал ыста-
тыла көрүлэр буолла.

Оройуонга уу бэрт өрдөөгүттэн тыһа суу
лаах боппуруоһунан буолар. Маны хамсатыһыга өрө-
йуонтан республикада турбут бары народнай депу-
таттарда эппиттэрэ. Оройуону уутун хааччылыһыга
үө хайысха баарын үчүгөйдик билээбит. Айылда биһи-
рэр ууһун тохтотуу, сир аһыһааһы ууну таһаары-
уонна өрүстөн ууну хаачыһатыы. Хас биир диилэриг-
эр ханнык үлэлэр мытыһа туралларын эмнэ билэ-
бит. Айылда уутун тохтотуу бийыл, эмнэ курал
буолбутунан, эмнэ кыаллыбата. Сир аһыһаа үчү-
гэй састааһаах уу саппааһа арыһах. Бу өрүгүнө-
битаан да буоллар үлэ барар. Мин оройуонга үлэ-
тин кэмээр Демьян Слепцов уонна Егор Филин
поп садалаабыт үлэлэрин сөргүтүүгэ ол эбэтэр
Амматтай Тааттага ууну бырахтарыһыга иккитээн
эргиллэн балаачча үлэ садалаһыһыга. Ол айыһарын
харыстааһыннан саппаан уонна Амма суньбүтөр
олорор дьон утарыһар тохтодунунна. Билигин аны
Олүөнэттэн ууну бырахтары боппуруоһа турал.
Бырыһааһы Урдүкү Сабит уонна республика пра-
вительствота сөбүдэллэнэр үлэни садалаах курдук
буолан араллар. Оройуону уутун хааччыһы боппу-
руоһунгар атын депутаттар кытта холбоһон ички
төгүллээн депутатскай бийтык оҕорон, боппуруоһо
правительствода көрүлэрин түсүрүстүм. Оһон
эһаа ыһаа туран хаалбатах курдук саныһыбын.

Өрүс угуордаабы оройуоннарга айылда гаһым
таһаары туһунан эмиз хас да бироднай депутат
булаабыт икки төгүлүзүн депутатскай ыйдыгы
оронор правительствога көрдүлөрүн ситистибит.

Боллуурус, быһаарылдарыгар иһинки өртүгэр да
түһүрүр, быһаарынаахпыт.

Сессияларга, бастайланын комиссия муштахто
рыгар тыа сирин сайыаппары, мин олохтоохторо
социальный көмүскэллээх буолууларын боппуруос-
тарын илдьи туруорсабын. Эһигини, бөлүөрлөөчүл-
лэри, кытта сымга кикитэ көрсөн оттуоттуубун, эһи-
ги атылларгитин итэбиги уонна олору Урдукү Сэ-
бистинэ тирдирбим. Ол кынан баран бизниси бириэмэ
уларыбгытынан, олохтоох дьахталлар бэйэлэрин
боппуруостарын бэйэлэрэ быһаарар үсүлүбуналара
үөскээбитинэ, Эһиги үтүө атылларгит, ордук оро-
нун, көһиллөөк-һыһааһа боппуруостарыт Урдукү
Сэбистинэ даданы, республика правительствотунан
даданы өйөөмөттөр. Урдукү Сэбиги эһиги олохтоох,
көһиллөөктөрү сымнаһаах атылларгитин накар бы-
һытатын оһоһоһор бигэргэппэтэбэ. Ол эрэри ми-
нон көһиллөөк олохтоохторун таарыйар боппуруос-
тарын дьарыктаммытын дии эппэппин, кыадым
тиһэригэр быһаарса, дьарыктына сатыбын. Э-
туруорсуутутунан Мырылаа уонна Болтоһо орто
оскуолалар аһылдыбытара, Хаһыһаха уонна Урах
оскуолалар аһылдыбытара, оскуолалар үлэһитлэр.

Депутат бийлыгынан Үрдүкү Сабит буолбун.
14 сессиялар баргытар сырыттым, арды бир
сессия уопуска сыйдыммын үс күн хойутап
калбитим. Сессия ахсын трибунатан эбэтэр микро-
фонун принципналай суолталаах боппуруостарга
тыл этеп санаабын атастаабын, сорохтор курдук
булар буолат боппуруостарга мөккүөрү тарда
сатаабыт.

Бастайсанхай комиссия үзэтитэр активнайдыл
кыттайын, инос төгүлзэн боппурос бэлэмзэн кил
лэрдем

Бойом билгини «Хотугу норуоттар аан дойдутаабы түүлээххэ аукционнары» дирекциятын генеральной директорынан үлэлиһини. Билгини фирмабыт совхозтартан, общиналартан, государственнай уонна кооперативнай тэрилтэлэртэн, бааһынай хаһаайыстыбаларыттан түүлээһи хомуйан аукцион тэрийбэр валютага атыылааһыны тэрийбэр. Ойон хаһаайыстыбаларга валюта кииринитигэр көмөлөһөбүт. Хаһаайыстыба аукционга атыылаабыт түүлээгин сэмэниэти аһартыттан итэҕэлэ суогуу валютанан ылыахтаах. Аукциону ыһатын хаһаайыстыбалар бартерга туттар түүлээхтэрин валютага эриктэр усу доубуһаларын хааччыйар. Ойон түүлээх республикаас ортуктар бас-баттах таһаарыллыытын, сорох биирдирдэлэр дьон, кыра предпринимелар босхону эрэ үрдүккэ атыылаһалларын харгыстаһабыт. Түүлээх аан дойдутаабы аукциона нэлэр сыл кулут тутар ыһа ыһытталара республика правительствэтигынан быһаарыллан турар. Аукционга түүлээх бул туурга көнүлүлээх хайа бадарар хаһаайыстыбы «Саха түүлээх» фирма, «Госпромохота» холбо, «Холбос» итиннэ ыаллыы уобаластар, иһрээйдэр кыттыахтара. Оттон атыылаһааччынан атын дойдутар фирмалара уонна биирдирдэлэр дьонно буолуохтара. Ойон Чурапчы оройуонун хаһаайыстыбаларыттан аукционга кыттарытыгар ыһтарабыт.

Г. СЫСОЛЯТИН

102 №-дээх Болугурдаабы быыбардыыр уокуруктан Саха Республикатын народнай депутата

Атырдаах ыйын 11 күнэ — билинн оройуонмут нэдэрин күнэ. Чуолаан, бу күн 1942 сылдаахха партия обкомун бюротутар Чурапчы 41 колхозун хоту балык булдулар көһөрүү туһунан уураах ыһыллыбыта. Биирдии ийиэхэ 18-тыы киһе таһаары эрэ ыһаллараран. Үс-түөрт хонук иһигэр мыйан-түүрэн, ыһыл оҕолору көтөхтөрбүтүннэ уураах аяаһыга илдьибиттэрэ. Ол кэмнэргэ оҕо-хулулубут чуурка колхозбаллаах биир мас тэһизэ быһыл саве Кытаанахтан көһүннэ. Лонгикон диэн кырдыабас өссө өтөрдөөбүтэ күүбэхтэ сылдаан күбүһэ хааман баран, кыһын-сүөһү талыһпатын иһин, кырдалга тардан таах быһыыгар кистээбит. Ону Хатылыга музей тэһиллэр сураһын иһэн аһиллэтар баран аралан муһуһа туруордулар.

— Аара баран истэбнэ, уһун айытан мис көүрүбэ буруодаан табыс-салаа суохуларын по-
Дьонуускайтан м. н. А. ритонова.
— Мин оччолорго 1 састаабым, Вийиги саа

Чурапчы оройуонун колхозтарын хоту көһөрүү 50 сыла туолуутугар

ИСТОРИЯ ИННИГЭР ЭППИЭТИНЭС

буомунан сотон умуруу
раллара үһү. — диин кэ
сүүлээр. Алдыннабын
уларытарга саппааста
тара үһү.

Хатыны музейга
итантан да атын көһү
тулунан көксинер экспо-
наттар бааллар. Ахты-
ордук албах, хаартысы-
атын да докумун эм-
хомкуллубут. Оройуонна-
да типографияга альбо-
таһын курдук онгортон
суруттары нинигали
тинитээн осторго тиспи-
тар.

—Туттарбытыңар туга да мал суох. Бастаах барканы кэтэһэн тала быһыңар 10 хонук олоҥ дубут, — диир сурһубу. Дьомускайтан М. П. Хриконова.

—Мини оччолорго 1

тылы эдэр уолаттары уонна үлэни кыайар өртүн талан 15—16 кийини Улахан Күөл дигэн 20 кэстөөх сиргэ балыктата талларбытара. Сатылы уонча хомон тийибиппит Аһылыккыт сыыйын, тариллэрбитин 3 таба сымарбатыгар тийибиппит. Ити ситиниыкэ этэ. Улахан балаакка тардыан олорбуппут. Күөлбүт көһүнэн усталаах-туоралаах, тыалкуус бөбө дойду этэ. Хаара суоҕа, 2 м кэригэ толкут этэ. Ойбон бөбөнү алааран үс илимин үтөн тахсыбыппыт. Нөнүө күнүгэр илиминин көрө минирбиппит, бүтүнүү хам тонон ситиһэрэин быһыта тыаһтарбыт этэ. Онон 2—3 эра балыктаах тоннубуппут. Ити илиминэн хайдах балыктыыры билбэт дьон эрай бөбөнү көрүбүппүт. Иккэра аһылыккыт бүтэһэ

барбыта. Хоргуууу сага
ламмыта. Хас да хүн уу-
ну нйэ-нйэ сымшигныт.
Сибээс дигн букатын су-
ба. Ити курдук олоордо
путуца, райсовет, предсе-
дателя Щемяков Николай
Васильевич ином табла-
лах кэлбита. Ас үөл
адалбыт этэ. Базынтыр-
га үөрөншита. Онтон орут-
тэн, сэмэлэнэн барбын-
ыт. Саас боһуолакка
тахсан амьрын сурба
нестайппит — бийниг
дөөмнүттэн. 100-чак
кйи хоргууаа. Малдан
өлбүт этэ. Ол нйгэр ми-
ийэм эжик — В. В. Фи-
липпов сүрүттэн кылта-
тан билииннэрдэхх
итииник. Тыһынчана
лине устатын тухары ба-
рыта итинник — эрай-мунг
олуу-сүтүү.

Ити экспонаттар, дому муоннар бары витрина ларга, стеллажтарга уу

руллан бар-дөн көрүүтү
гэр-билитигэр тийнэх
тээхтэра. Ол эраарн кү
бүүгүнү туругунан ү
суогуонан, ита сита-хот
кыаллыбат буолла. Холо
бур, майы танаасты
комбинат стендалэри
огтороругар 100 гы
солк, көрдүүр. Билгиги
прройуон өччө үбү чорб
торо кыаллыбат диндэлэ

—Бу дымаланан ослх тоохтук дхармгтанан ба даалахлын. Дьон үксэ нирдьян да буолуо, снтэ хото суруйбаттар, хаар тыскадарын ыппаттар. Эхепонат апыах. Омоо буюккэ сүтэн баран со бөөм кэрийэр быйааннах пын. Хайаан да сүһүөгү уруордахпытна табыллар. Кэлин өссө оройуон кинигитэр анал динэ туттарар музейы онно көһөрбүтүнн динэ бадалаахпыт — динр билигин бу дьыа

данап дьарыктан сый-
дыр Россия үтүөлээх
учуутала Д. П. Чечебу-
тов.

Үгүс-атын оройуоннар-
тан билиги историябыг
бир уратытынан бу из-
дэи буолар. Нөһөрүгэ
үүрүдүбүт чураччылар,
төһө да издээнгэ түбэ-
спиттэрин, сору-муну зор-
субуттарын иһин, үлэти,
иһи билиытынан урдүт
заачыстыбалар х т а р н и
көрдөрбүттэрэ. Ол билиги
иччаанытыгар умнуулу-
бат, тыынаах холбоор
буолара, киһилэр итти-
лиитэригар сабыдыаллы-
ра наада. Оттон онно му-
дой ураты миэстани
ылыахтаада ойдоһор.
Дьоммут тыынаахтарын
баттаһа үлэһирбит эмиэ
тиэтатэр Урукку, улары-
та тутуу иһинээди, сый-
ларга араае уонутун фон-
дарларга, обществоларга,
харчынан комо өлгөрө-
этибит. Билигин да са-
мыаллыан сөп этэ. Бу-
лан баран көһөрүү издэ-
нин, историятын кытта
сйбэстэлххэ.

M. СЕДОРОВА

СЫЛ АҢАРЫГАР

тар, сорого 3—4 сыллаа-
быта сөөмэлэр түһэрил-
либитэ. Нанһаастар Са-
биэттэрини үчүоттааһын
варынан чааһынай хаһаа-
йыстыбалар 44 гектарга
хортоонунуу олордубут-
тар.

Авсгүт сэлдээххи нэмэгдэмиит ынахтан, тингэ-
нэтэн 42.7 эрэ быры-
һыннара төрүүбү биэр-
дэ, ити содулугар үүт-ас
эбиллибэт. Вигир ынахтан
баара-суоба 579 кг үүт
ыана, ити былырынныгы
таймытан 63 кг намыһах.
Үүтү валовой ыанынга
сыл агардаах соруудах
оройуон үрдүнөн 87,9 бы-
рыһыан толорулуунна. Ол
эраари былааннарыйк
Чыаппара, Маралаайы от-
делениелара, Мырыла,
Мындабайы коллектив-
най предприяттиелара аһа-
ран иһаллэр. Үүт табаа-
рыкаһа 75.5 бырыһыан-
га тэн Ордук улахан
хаалымы Субурууский
аатынан совхоз (64,1 бы-
рыһыан). Эрилик Эрис-
тин аатынан совхозтан
Хайахсы отделениета
(67,3), «Бахсы» совхоз-
тан Толоон отделение-
та (65,6), «Мугудайтан»
Төлөй отделениета (81),
Хатылы коллективнай
предприяттиета (60,8 бы-
рыһыан) толороннон та-
һардылар.

Оройуон совхозтара, коллективнай предприя-
тиелара сыл бастагы ана-
рыгар госуларствоа 2180
тонна уугу атылыаты-
лар, онон контракция
дуогабара 78,9 быры-
һан толоролуунна. Госу-
дарство кытта ахсаан-
на сыл анарыгар соруа-
дын советох Хадаар эрз
отделеннета толорон
һэр. Бэс ыйдаары бы-
лааны Эрилик Эрстин
аатынан, «Бахсы» совхо-
тар бары отделениелара.
«Мугудай» совхозтан Ма-
ралаыйы отделеннета.
Мырыла, Мындабайы.
Арыылаах коллективнай
предприятиелара аһар-
быттарын түмүгэр, оро-
йуон былаана 97,8 быры-
һан туолла.
тарга ыйылыһа, Ону та-
һынан 821 гектар элбэх

Россия правительството бу дыйл кым айып 8 күннээх 289 №-дөөх уурашдынан калар дыйл тохсунуу 1 күнүгэр дээрнэ государство туттарылар эвкэ, үүккэ эби төлөбүрү көрбүтэ. Холобур, бастакы сууртаах 1 кг үүт 52 солк., иккис сууртааба 45 солк., үрдүк уойуулаах 1 кг ынах этэ (тыгыннаах ыһааһыннан) 248 солк., орто уойуулааба 205 солк., иккис категориялаах сыгы этэ 188 солк. 50 харчы буолбута, атыннык каттахха, ити бородуунталар государство атыыланар сыналара 4 төгүл үрдээтэ. Үүт сынта намыһах, оройуон үрдүгүн 35,7 бырыһыанга тэп. Туттарар үүшпүт үксэ иккис сууртаах, бастакынан 40,6 эрэ бырыһыана барда. Государство баарыта 967 ынах сүөһүнү туттардыбыт, ити тыгыннаах ыһааһыннан 301 тонна буолла. Бир сүөһү орто ыһааһына 311 кг тэтиэспитэ, үрдүк уойуулаабынан 44,1 бырыһыана барда.

Урукку Карл Маркс аатынан уонна «Чурапчы» совхозтар баайынан хайаайыстыбаларга уонна биридчилээн ыалларга 3241 ынах сүөһүнү, ити иһиттэй 1112 манар ына-
бы, 2104 сылгыны, ол иһиттэн 1318 бизиңи өлүүлэрингэр (пайдары-
гар) биэрдилэр. Онон сүө-
һү ахсаана лаппа адыһаа-
та. От ыйын 1 күнүгүз-
дэ туругунан оройуон ха-
йаайыстыбаларыгар 13583
ынах сүөһү, ити иһиттэн
4156 манньык, 10587
сылгы хаалла. Эрилик
Эристинн аатынан совхоз-
тан уратылар адыһах сүө-
һүлээх чөкө хайаайысты-
балар буоллулар. урук-
кубут курдук эппиэтинэ-
дэ суох ити адыһах ах-
сааннаах сүөһүбүтүн
кыйан көрбөтөхпүтүз,
туох бородууксууатын,
барсын ытыахпытый? Ка-
лин сүөһүнү искуствен-
най сымаллаһынтыа бол-
жомто ууруллубат буолла.

журналы ууланнакка-төрөшкөккө үүтүлгө дэлгэр кыяхпыт суох. График Чыгыштынан сыл бастагы ангарыгар 4080 ынах уюна тингэһэ снэмэлэхтээрдиттэ 59 эрө бырыһыанын толордубут. «Бахсы» соххоэ бухгалтерията уолсайа 61 ынах снэмэлэхтинин туһунан отчуоттуур. хайарыгыты-бада барыта 329 ынах төрөбүт, буоһабыт суоһу 62 бырыһыанна оһуһунан салтаралыһанна. Оттон ыһа-рылалар олох даһаны искусственай снэмэлэхтинин билимнээхтэһэ, арыһаахтар оһуһа көс-пүттэһэ хаһ да сыл буол-ла.

Быылыгы сүл аатарыгар 341 ынах сүөһү, итиннэттэн 216 саҥа төрүүх, 244 сымгы туһата сүөх өллө. Ордун элбэх ынах сүөһү олутта Субуруускай аатынан, Эрдик Эргесин аатынан, «Мутудай» соххоотарга, Хатылы коллективнай-предприятийыгар таһаарыллына (туһааныадаҥын 83, 177, 84, 109 тэбө).

Оронуон дьаһалтатынан от ийиэн 1 күнүгүсүдү туругунан 87 бааһынай хаһаайыстыбата регистрацияланна. Иккилэргэ 5318 гектар сир, ол иһиттэн 4937 гектара хoduһа сыйыаратынна Бу ий 1 күнүгүсүдү туругунан баран бааһынай хаһаайыстыбалар Россия статистикада Государственной комитетынан бигэргэтиллибит бааһынай (фермерскэй) хаһаайыстыбалар үлэлэрин оһыгын, иһини сайдыыларын уопсай концепциятын уопсай көмө оһорууну үөрөтөр сыаллаах иһини аһытатын тоһордулар. Оһо бааһынай хаһаайыстыбалар сирдэ-уоттара, иһилата, сүөһүтэ, техниката, сүрүт сүрөтөөларын хайдах буһуһмута. Бвирдирдөө бааһынай хаһаайыстыбалар сайдыыларын тоһотар тоһмаһыыллара иһлэрлэһиттэ уопсай бэйлэрин санааларын эһэллэрингэр кыах бэриллэ.

либига. Нийгэмтэнды үе бааһинай хаһаайыстыбата толорбото. Ол иһигэр Сыллаг Вэрэтигэр баар «Ураанай» бааһинай хаһаайыстыбатыгар совхоз бужайтермента бляннаны кэмтэгэр ыһыллаха, Мьёрсөлөбө «Кыстыл» бааһинай хаһаайыстыбатын слайлааччыта мнэстэбэ дуо. Дуна, оттон 100-нэн ахсааннаах ынах, сыдгы сүөһүлээх, сибииниһэлээх «Куулаада» бааһинай хаһаайыстыбата (М. С. Седалинцов) билэ-билэ соруула толорбото. Кини уруускуттан даҕаны учууту-отчууту оһорорун, бириэмэттэргэр түһэрэрин сөбүлээбэт. Манан сибаакта «Кыым» хаһаамак бөчөттөмнит Государственной статистической отчетуһуһака сыһыаннаах Россия Президентэ илин баттааһынаах сокуону наҕарыгар субаллаһа ато.

Ойон толорута суох чакчынан 542 чилиннэх бааһыйай хаһаайыстыбалар 1907 ынах сүөһү-дээхтэр, ити иһитин 959 ыанньык, 571 сибинниһэ-дээхтэр, 1271 сылгылаах-тар, 58 трактордаахтар, 12 таһарас тийэр массыннаахтар, 19 охор-доохтор, 1 муньардаахтар. Соххостар базаларыгар төрүлдьүбүт бааһыйай ха-һаайыстыбалар 4 дьынни, 9 промдодотспеннай ту-тууну, 33 тракторы, тыа хаһаайыстыбатын 17 хол-бонор, массынналарын бөсхө ыллылар. Ону та-һынан 25 тракторы, 12 таһарас тийэр массын-наы, 3 комбайны, 23 бу-дууту, сөйкөннү атыһы-гар булуунулар. Бизэ баа-һыйай хаһаайыстыбата бөс билэр дьынэ-уота суох, үгүстөр тыа хаһа-йыстыбатын массыннала-ра тийбэттэрин, сына-лара ыраханын, сирэ уонна кредити ылыыга ыарахаттар баалларын бэ-лэттээн сүрүбүттэр.

Оройуон үрдүгүн сыл бастаан агарыгар госу- дарственный капиталнай угуу суотугар 37.3 мөл. солк. суумалзах сүүрүп,

фондазар олоххо нилэр-
рилиниелэр. Ити нинтөн
тыа хаһааыстыбатан
массыналарын атыста-
һаагы 1,2 бырыһыана (4,6
мол. солк.) ороскуоттан-
на. Миыдааһаагы 16
миэстэлээх баанньык
(206 тнн. солк.), оройуон
кыһингар 12 квартира-
лаах олорор дьаэ (12,3
мол. солк.) тутулунулар.

Быйылгы сүл агарыгар оройуон үрдүнэн 80,2 мөл. солк. суумалаах капиталнай үбүлээһини туһанылыһа. Ол иһиттэн киннээстэ үбүлээһини суотувар 76,1 мөл. солк. (94,8 бырыһыана), тэрилтэлэр бэйэлэрин үптэрини 4,1 мөл. солк. (5,1 бырыһыана). Оройуон бээс тутар-танар тэрилтэлэрэ уонна тутуунан дырыктанар 4 кооперативтар уопсайа 52,2 мөл. солк. суумалаах үлэни толордулар. Ол иһиттэн «Якутарпрометрострой» МПМК-та 33,1, «Якутарпрометрострой» хаһаайыстыбалар икки ардыларынаабы Дьобус тэрилтэтэ 4,3, «Якутгражданстрой» холбоһук оройуоннаабы кыра тэрилтэтэ 5,4, «Якутводмелиорация» холбоһук ПМК-та 3,8, «Якутсельстрой» ПМК-та 2,4 мөл. солк. үлэни ыйтылар. Тутуунан дырыктанар кооперативтартан «Надьали» 1818, «Толон» 140, «Холтоҕо» 20 тыһ. солк. бэдэрээтэлэр үлэлэри толордулар. «Холтоҕо» кооператив 4 мй үлэлээн баран ыһыллан хаалда. «Мугудай» сылгы заводта сүл бастыкы агарыгар бэйэтин үбүнэн 100 төбөҥө анаан 109 тыһ. солк. хотону, 255 тыһ. солк. кымыс өнөрүр сыабы, 554 тыһ. солк. сылгыны тутар бааны тутта. Итинтэн ураты совхозтар, коллективнай хаһаайыстыбалар бэйэлэрин үптэринэн тутууну ыйыталылар.

В. ПЕРМЯКОВА,
статистика ороуон-
наабы отделын на-
чальнига

ДЬӨҢӨГӨЙ ОҢОТО БАРАХСАН

на Андреевна эмиз саған турардаах. Убайым — Сааба оёото сааһын тухары сылтыһыт ээа. Сылгытын бэрийэ барарылар улар-сан баран: «Атың кыаммат аттар курдук туйаһын, ыһаһа лабырдаабанна, сытыһытк. бэрт чэпэки-тик сүбүбүүн эһэ тардан кыанан айаныһыр сылгы эбит», — диэбиттээх. Сылгы бөбөнү сыһмайдаабыт, аһаһаабыт кийи тыа, оруннаах буолуохтаах. Оһон сылгы барахсан хайа да суолга ханна анаабыт сыргар тиэрдэринэн эрэллээх транспорт, Мугудай орто оскуолатыгар директордыһыр ваимыз колхоз председателэ Иван Ильич Сивцев сыарбалаах атынан сылдьан фермаларын, участкаларын кэрийдэ. Аһа барахсан тиэртатанар күүһэ оччолорго эмиз күүсэ туһаныллара. Өбүгэлэрбит Алданынан, Олүөхүмэһэн, Дьокүөскайынан, Алдаах Үүһүһэн

ра. Атынан киэн баайына-
ны хорутан бурдук мһал-
лара, хортуонпуй олордол-
лоро. Көлө-ндим звенола-
рыгар эмиз ат төһүү күү-
һүнөн буолара, сай устата
үтүмүн элбэх өтү өттүүра.

Калин нэмгэ техникабы
убанымы улаатта. Ыччат-
тар бэл ынабы мотоцин-
лынан хомуйар буолбут-
тара. Билигин, бензин,
техника сыаната улахан-
сын мараабыт кэинтэр,
аты көлө быһаатынан ту-
һанарга олохтоохтук кы-
сэтиэххэ, олоххо мила-
риэххэ баар этэ. Сыл ах-
сы соһоростору аһааһан
көлө араас көрүҥнэригэр
бэлэмниэххэ. Талаасчыт-
тары сэргэ Дьоруолары,
саликтары, сүүрүктөри
эмиз бэлэмниэххэ. Дьо-
руо аттар күрэхтэһиннэ-
рэ быһыр-быһыргыттан
саха тартыыр соннукуута.
Автономияны ылбыһыт
15 сылын туолуутун ыһы-
гар Чурапчыга Байбал
Макаров Холоруута уонна

Таатта Тьэраһаһын киһи-
гэ Байбал Николас
(Сылбырда Байбал) Чүмэ-
чи Тураһаһа күрэхтэспит-
тарын олох умнуубашпын.
Астар гүүрө түөрөг ту-
һахтара сиргэ сыстыбаһка,
кетон иһэр курдуктара
Холорук дьоруо хомуут
кэтиринэн чорбойон тах-
сан кыайбыта. Иккиннэн,
от үлэтигэр аты сүрүү
күүс сикэстүохка. Оһон
киһиэхэ аһаллаах төрүл-
лү, массыыналары ту-
руорсуохка. Усунуһан,
ат сөбүн-сэбиргэлин өҥө-
рөр мастарыскыайда
аһааха. Үчүгэй сэлтэу
сэбиргэллээх аты көрөсө
ураты көрө буолааччы.
Тыһаар, сылгы итинити,
гэр уһунуччу бөлбөтөнү
уурай, итинитэн ыһыллар
бородууксуяаны дэлэти-
аха. Оройуосмут сыл-
гы итинитин үлэ сүрүү
салаатынан өҥөрө сөл.

Н. СОЛОВЬЕВ,
продюсер бочуотных
гражданина.

Казахстан. Павлодар-
ский оройон «Эрл» сик-
хотутан «Леонтьевтар»
боайнай хаамайыстаба-
та арахсыбыта, 65 саас-
таах Павел Илларинонич
Леонтьевка 260 гостар
сири сыһырбыттара. Ки-
юу ыһар сымэтэ урдүз
хаачыстыбылаах, күһүн
кырамын арын заводун

Н. Кузнецов фотота.
(Каагга—ССТА).

